

Peštianska župa – Župný dom

PEST MEGYEI
ÉRTEKTÁR

Peštianska župa - Župný dom

I keď sa Župný dom postavený vo viacerých etapách v rokoch 1804-1841 nenachádza v správnej oblasti Peštianskej župy, ale v Budapešti, patrí medzi významné hodnoty župy. Aj v súčasnosti používaná budova slúžiaca na účely župného zastupiteľstva a úradu bola navrhnutá Jánosom Hildom, Józsefom Hofrichterom a Mátyásom Zitterbarthom ml. Na jeho nádvorí stál vyše 100-ročný kanadský orech; oproti nemu sa nachádza Banketová sála, ktorá si zachovala svoju pôvodnú formu, avšak lustre zničené počas II. svetovej vojny sa nahradili lustrami banketovej sály hradného starého Parlamentu. Na stenách sály sa nachádzajú obrazy grófa Istvána Széchenyiho (Štefan Sečeni), tabulárneho sudcu Peštianskej župy v roku 1831, Mihálya Táncsicsa, Ferenca Rákócziho II. (František II. Rákoci), Lajosa Kossutha (Ľudovít Košút), vyslanca župy v rokoch 1847-48, Györgya Dózsu (Juraj Dózsa) a Andrása Fáyho (Andrej Fáy), zakladateľa prvej Peštianskej sporiteľne.

Župné zastupiteľstvo aj v súčasnosti zasadá v tejto sále. V minulosti stála v strednom nádvorí Župného domu šibenica, tu sa vykonávali popravy. Okolo nádvoría sa nachádzajúca časť budovy sa využívala ako väznica a archív. Súčasťou budovy je tiež väzenská kaplnka, ktorá má dnes už exkluzívne vybavenie a vitrážové okná. Budova Župného dvora nám aj v súčasnosti pripomína atmosféru reformnej éry; nie je náhoda, že mnoho slávnych filmových scén bolo nakrútených práve v týchto priestoroch. Tu sa napríklad odohrávajú niektoré scény filmov *A Noszty fiú esete Tóth Marival*, *A kőszívű ember fiai*, *A Hídember* a *A napfény íze*.

Depozitár peštianskej župy

PEST MEGYEI
ÉRTÉKTÁR

Depozitár peštianskej župy

Pozívame milých Návštevníkov na imaginárnu cestu okolo Peštianskej župy. Počas cesty sa zastavíme na rôznych miestach, v mnohých mestách, počnúc od vrcholov Börzsönyu po planinu Panónskej nížiny, od kotliny Zsámbéki-medence po pahorkatínu Gödöllői-dombság, od ohybu Dunaja po povodie rieky Tápió. Uvidíme známe i menej známe pamätihodnosti, môžeme sa stretnúť s historickými osobnosťami i miestami, a v neposlednom rade si môžeme rozšíriť naše vedomosti, znalosti o mnohé zaujímavosti. Pretože naša cesta okolo Peštianskej župy bude plná hodnôt - nakoľko počas nášho virtuálneho výletu navštívime, vyhladáme prvky nachádzajúce sa v župnom depozitári nášho kultúrneho dedičstva.

Župný depozitár zbiera významné duševné, materiálne, prírodné, spoločenské hodnoty od roku 2013. Ich jedinečnosť a úloha v maďarskej národnej kultúre a v živote Peštianskej župy odôvodňuje, aby sa stali známe a ešte známejšie nielen v odborných kruhoch, ale aj pre širokú verejnosť. O toto sa pokúša táto výstava. Tu predstavené hodnoty tvoria určitý prierez; pri výbere sme sa snažili o to, aby hodnoty, ktoré boli zaradené do výstavy, pokrývali celé územie Peštianskej župy a reprezentovali už spomenutú rozmanitosť krajiny, dejín, kultúry tejto župy. Milí Návštevníci sa stretnú s takými hodnotami, ktoré sú známe po celej krajine: Kráľovský kaštieľ v Gödöllő alebo pravdepodobne mnohí navštívia stredoveký kostol v Zsámbék ohromujúci svojou majestátnosťou, rovnako netreba predstavovať ani kyslú kapustu z Vecsésu. Ale zďaleka nie je isté, že by Múzeum Blaskovich v Tápiószele, rozhľadňa Csergezán Pál-kilátó so svojim zvláštnym tvarom alebo meno srbského kostola v Ráckeve boli známe v širokom kruhu. Avšak každý z nich má svoju vlastnú špecifickosť.

Netajeným cieľom našej výstavy je motivovať návštevníkov na vyhľadanie hodnôt našej župy a k ich spoznaniu. Radi by sme podnietili našich milých Návštevníkov, aby sa potulovali po župe a spoznali naše hodnoty!

Všetky hodnoty si môžete pozrieť tu: <http://www.pestmegye.hu/pest-megye-ertektar>

Máriaosztra - Bazilika Magyarok Nagyasszonya

Väznica v Máriaosztre, bývalý komplex budov kláštora Rádu svätého Pavla

Úzkokolajová železnica v Börzsönyi

Väzenský cintorín v Máriaosztra

PEST MEGYEI ÉRTÉKTÁR

Máriaosztra - Bazilika Magyarok Nagyasszonya

Kláštor Rádu svätého Pavla bol založený v roku 1352 Kráľom (Veľkým) Ľudovítom I. v Börzsönyi, v rovnakom čase sa postavil aj kostol Magyarok Nagyasszonya (kostol Panny Márie Maďarov) - okolo ktorého sa neskôr postavila dedina, a ktorý sa nazýval Mi Máriánknak (Pre našu Máriu - Maria Nostra). Budova sa stala obeťou tureckého plienenia a neskôr, v 18. storočí sa začala jej prestavba, a v rokoch 1719 až 1738 získala Bazilika dnešnú podobu - zachovajúc pôvodný gotický chrám. Tu sa tiež nachádza kópia milostného obrazu zázračnej Čiernej Madony Rádu svätého Pavla (ktorý podľa legendy namaľoval apoštol Lukáš, avšak túto skutočnosť historici popierajú). Je obľúbeným pútnickým miestom, časť Mariánskej cesty. Rád svätého Pavla kompletne zrenovoval pamiatkový jednolodový, 39 m dlhý kostol s rozlohou 404 m², pozostávajúci zo štyroch kaplnkových výklenkov a z jednej kaplnky.

Väznica v Máriaosztre, bývalý komplex budov kláštora Rádu svätého Pavla

Bývalú budovu kláštora Rádu svätého Pavla s bohatou históriou si vláda počnúc od roku 1858 prenajala na 40 rokov, a zriadila tu väznicu výlučne pre ženy. Po I. svetovej vojne sa tu okrem odsúdencov za bežné trestné činy objavili aj politický väzni, ale v 30-tych rokoch tu bola uväznená aj nájomná vrahyňa Viktória Földi, preslávnená pod menom „Pipás Pista“.

Po Rákosiho ére prijímala väznica, tentokrát ako väznica pre mužov, najmä politických väzňov, po roku 1956 v rámci odvety tu boli „hostení“ medzi ostatnými aj známe osobnosti, ako István Bibó, Árpád Göncz, Tibor Déry, László Mensáros.

Po takzvanej malej amnestii v roku 1961 boli politickí väzni prevezení do Budapešti a Márianosztra sa znovu stala väznicou pre odsúdencov za bežné trestné činy, doplnenou „deviantmi“ zločincov. V sedemdesiatych rokoch tu boli umiestnení aj väzni s mentálnou poruchou. Na zmiernenie problémov v zamestnávaní väzňov sa popri dielni na výrobu lana otvorila dielňa na šitie lôpt, neskôr sa otvorila aj kníhviazačská dielňa. Väzni s mentálnou poruchou triedili známky alebo demontovali káble. V roku 2012 sa otvorili výstavné siene – prístupné pre každého –, ktoré predstavujú Rád svätého Pavla a väznicu, ich minulosť a súčasnosť.

Úzkokoľajová železnica v Börzsönyi

V minulosti v Börzsönyi boli dve trate úzkokoľajovej železnice, ich celková dĺžka bola vyše 200 kilometrov. Využívali sa predovšetkým na prepravu dreva a kameňa. Prvá úzkokoľajová železnica v Börzsönyi bola postavená ešte v posledných rokoch 19. storočia, aby neskôr od rokov 1910 stavba úzkokoľajovej železnice nabrala nový impulz.

Úzkokoľajová železnica v Börzsönyi – názov označuje trať Szob–Márianosztra – bola v podstate vytvorená spojením dvoch nezávisle existujúcich tratí. Nagybörzsöny nachádzajúci sa na západnej časti pohoria bol spojený úzkokoľajovou železnicou s obcou Pastovce, ktorá po Trianonskej mierovej zmluve bola pripojená k Československu, a tak sa železnica od roku 1920 zrušila. Zo Szobu nachádzajúceho sa pri Dunaji viedla trať ku kameňolomu v Márianosztre; kamene vyťažené v horách boli prekladané v Szobe z vagónov úzkokoľajovej železnice na nákladné člny. Tieto dve trate boli spojené tak, že trať viedla do Márianosztry z Nagybörzsönyu cez miesta Kisirtás a Nagyirtás. Uplynuli desaťročia, keď v roku 1975 sa zrušila premávka medzi Márianosztrou a Nagyirtásom dôsledkom recesie nákladnej dopravy a zanedbanej trate v zlom stave. K úplnej rekonštrukcii a spojeniu tratí došlo iba po zmene režimu. Začala sa v roku 2002 a viacetapová rekonštrukcia bola ukončená na jar 2016. Dnes úzkokoľajová železnica prevádzkuje na jednej koľaji so šírkou 760 milimetrov, na neelektrifikovanej trati v dĺžke 20,8 kilometrov na úseku Szob–Márianosztra–Nagyirtás–Nagybörzsöny.

Postupujúc ďalej na ľavom brehu Dunaja smerom na sever prichádzame k úpätiu Börzsönyu. V dolinách Börzsönyu sa v minulosti prevádzkovalo 7 sietí úzkokoľajových železníc, celková dĺžka ich tratí presahovala 200 km. Tieto boli v prvom rade vybudované na prepravu kameňa, preprava osôb sa vykonávala iba zriedkavo a mala doplnkový charakter. V súčasnosti môžu turisti vidieť iba stopy prevažnej väčšiny týchto tratí, zachovali sa iba 4 siete s 30 km-ovým úsekom. Úzkokoľajová železnica premávajúca na viac ako storočnej trati medzi Márianosztrou a Szobom je výsledkom rozvoja horského cestovného ruchu v regióne, vo veľkej miere slúži a dopĺňa (eko)turistickú ponuku Národného parku Dunaj-Ipeľ (Duna-Ipoly Nemzeti Park) oblasti Börzsöny.

Väzenský cintorín v Márianosztra

Podľa ústneho podania sa väzenský cintorín zriadil na mieste starovekého cintorína Rádu svätého Pavla.

Tu odpočívajúce väzenkyne, deti boli pochované rehoľnými sestrami v neoznačených hrobch, iba holá kôpka zeme naznačovala, že tu niekto bol pochovaný. Tu sa nachádza aj označený hrob jedného z otcov Rádu svätého Pavla, za zachovanie ktorého môžeme ďakovať sestram.

V roku 2011 bol cintorín takmer úplne obnovený a sprístupnený pre verejnosť. Toto pohrebisko je svojim jedinečným spôsobom posledným spoločným miestom odpočinku pre väzňov i dozorcov v krajine pravdepodobne od 14. storočia, ale určite od 19. storočia.

Márianosztra – Stáročný lipový rad na Kalvárii v Márianosztre

Kalvária v Márianosztre

Panoráma Márianosztry z Hory Kopasz-hegy

Márianosztra - Stáročný lipový rad na Kalvárii v Márianosztre

V Márianosztre smerom na Kalváriu na oboch stranách vítajú návštevníkov, miestnych obyvateľov, pútnikov a turistov 250 ročné lipy. Ich koruny poskytujúce tieň sú útočiskom pre pútnikov. Lipový rad bol pravdepodobne zasadený mníchmi Rádu svätého Pavla v období zasvätenia kaplnky (1776), v dostatočnej vzdialenosti na to, aby si jedinci tohoto mohutného druhu stromu (*Tilia*) navzájom v raste neprekážali. V období ich kvitnutia (jún-júl) sú obdivované pre ich vôňu. Ich kvety sa zbierajú ako liečivé rastliny: lipový čaj je vynikajúci na kašeľ, nachladnutie, rozpúšťa hlien, podporuje potenie, potláča stres, ďalej má lipa aj veľký včelársky význam.

Kalvária v Márianosztre

Od 19. storočia si jednotlivé rády vyžadovali vybudovanie sakrálnnej krajiny so zastaveniami pri utrpeniach Krista a Panny Márie v blízkosti obcí. Podľa našich vedomostí bola prvá kalvária Rádu svätého Pavla postavená v roku 1667 konventom v Sopronbánfalve /Wondorff/, následne bolo sakrálnne miesto pobožnosti krížovej cesty vybudované konventom v Máriavölgy a neskôr aj konventom v Márianosztre. V roku 1989, po návrate Rádu svätého Pavla bola kalvária vrátená do pôvodnej podoby.

Panoráma Márianosztry z Hory Kopasz-hegy

Hory južnej časti Börzsönyu so svojimi zvláštnymi kuželovými tvarmi okamžite upútajú pozornosť. Aj spomedzi týchto vrchov vulkanického pôvodu vyniká hora Kopasz-hegy (Plešatá hora) nad Márianosztrou: 538 metrový pahorok je skutočne „plešatý“, na jej skalnatom, trávnom vrchu sa nachádza iba kríž postavený v 19. storočí a zrenovovaný v roku 1973. Dostať sa na horu Kopasz-hegy nie je jednoduché, pretože na dosiahnutie jej strmého vrchu je treba zdolať viacero strmých svahov. Avšak ten, kto zdolá prekážky a vystúpi na vrch, bude odmenený nádhernou panorámou. Z vrchu sa totiž pred turistami dookola rozprestiera úchvatná panoráma; taká, ktorá je podľa turistických odborných časopisov jeden z najkrajších výhľadov v krajine. V jasnom počasí je možné vidieť popri ohybe Dunaja, Vyšehradských a Pilišských vrchoch, Ostrihomskej bazilike a slovenských miestach nachádzajúcich sa na severe od Dunaja aj ďalekú Gerecse, druhým smerom Cserhát, pahorkatinu Gödöllő-dombság, dokonca aj pohorie Mátra. Hora Kopasz-hegy vynárajúca sa spomedzi okolitých vrchov so svojim úkazom určuje aj obraz Márianosztry.

Cíp ostrova v Kisoroszi

Kisoroszi – historické centrum obce

Cíp ostrova v Kisoroszi

Jedna z najneobyčajnejších a najpozoruhodnejších prírodných hodnôt Peštianskej župy je severný cíp ostrova v Kisoroszi v Szentedre zasahujúci do ohybu Dunaja, dlhý 31 kilometrov. Jedinečná atrakcia, v lete raj pre milovníkov pláže a vodnej turistiky. Je obľúbený v kruhu vodných turistov, lebo si zachoval väčšinu svojej prirodzenosti: jeho breh je piesočnato-štrkovitý, pre milovníkov dunajských pláží je výborným miestom; jeho časť o trochu ďalej od brehu je pokrývaná stromami hája, lesa; a napokon sa prirodzené prostredie tu spája s prekrásnou panorámou, nakoľko na jednej strane Dunaja je možné vidieť Börzsönyské vrchy,

na druhej strane Vyšehradské vrchy a Vyšehradský horný hrad. A z konca cípu ostrova vidieť takmer celý ohyb Dunaja. Nie je leto, kedy by kempujúci, vodní turisti, či ľudia a pláže neokupovali cíp ostrova – napriek tomu, vďaka dlhému cípu ostrova, tu nikdy nie je tlačienica alebo dav ľudí. Tento významný prírodný poklad našej župy je súčasťou Národného parku Dunaj-Ipeľ.

Kisoroszi - historické centrum obce

Nie je to skanzen, pretože žije a dá sa tu žiť, lebo je obnovené tradičné. Potulujúc sa po obci si môžeme všimnúť tú prirodzenosť starostlivosti, ktorú naznačuje aj prírodná krása cípu ostrova patriaceho k tejto obci. Okoloidúcich si podmaní historické centrum obce Kisoroszi, nazývané Ófalu (so svojimi starými domami, tradičnými dvojoknovými fasádami, s jedinečnými ozdobami omietok a hrebeňmi striech) predstavujúcimi skutočné hodnoty, a ktoré sú charakteristickým príkladom tzv. hrebeňovej štruktúry obce. K celkovému obrazu obce a krásne obnovených a zrenovaných domov patrí tak katolícky kostol postavený v roku 1719, ako i reformovaný kostol z roku 1803. V obci sa nachádza duševné dedičstvo Miklósa Mészölya a Alaine Polczovej patriace tiež do nášho depozitára.

Vác - Katedrála

Na tomto mieste založil Svätý Štefan cirkevné centrum a kráľ Gejza I. dal postaviť katedrálu vo Váci, ktorá neskôr slúžila aj ako jeho posledné miesto odpočinku.

O projektoch súčasnej katedrály Nanebovzatia Panny Márie a kostole Vácskej diecézy a farského kostola v meste Vác-Alsóváros rozhodol biskup Károly Eszterházy (Karol Esterházy). V

pôvodnom projekte stál vyzdobený dvojvežový kostol v neskorom barokovom slohu, ktorý mal byť spojený s cirkevnými inštitúciami, so seminárom a s biskupským palácom postavených tiež v tomto čase a nachádzajúcich sa na námestí, stĺpovou kamennou kolonádou podobne ako rímska Bazilika svätého Petra.

Pomerne rýchlo postavená katedrála je možno jediným príkladom revolučnej architektúry v Maďarsku, ktorá si nenašla prívržencov. Vo vežiach katedrály sa nachádza päť zvonov.

Vác - Kostol Hétkápolna

Pútnický kostol Hétkápolna stojí na južnom kraji Vácu, za hranicou mesta Vác-Alsóváros, blízko brehu Dunaja. O histórii vzniku svätyne a mesta Vác kolujú legendy: Princovia Gejza a Ladislav bojujúci s kráľom Šalamúnom sa zdržiavali v tejto oblasti pred bitkou pri Mogyodóde (1074). Ladislav, neskorší svätý kráľ mal videnie: v jeho sne sa objavil anjel a naznačil, že právo vládnuť prislúcha Gejzovi. Po víťaznej bitke Gejza, v súlade so svojim sľubom, dal postaviť kostol na počesť Preblahoslavenej Panny Márie, miesto ktorého vyznačil jeleň nesúci žiaru na svojom parohu. Túto scénu zachytáva ak Márk Kálti v Obrázkovej kronike, a odtiaľto pochádza aj stredoveké meno tejto svätyne: Maria de Cervo, t. j. Blahoslavená žena pomenovaná podľa Jeleňa. Postavil sa kostol Márie (Mária-templom) a na mieste zjavenia anjela sa postavila kaplnka na počesť Svätého Petra.

Vác - Hrad

Vácsky hrad – slúžiaci aj ako bydlisko kráľa Gejzu – zohrávajúci ústrednú úlohu kvôli jeho biskupstvu poskytoval ochranu obyvateľom z okolitých obcí v období Mongolskej (Tatárskej) invázie. Hrad hrajúci dôležitú úlohu zo strategického hľadiska a jeho obklopujúce mesto boli v 15. storočí obnovené s veľkým prepychom, italskí majstri preformovali mesto podľa črt renesančného vkusu pochádzajúceho z kráľovského dvora.

V súčasnosti je možné vidieť malú časť hradieb, ktorá je zdobená sochou kráľa Gejzu I., respektíve nedávno sa začali ich vykopávky, zároveň ich rekonštrukcia.

Vác – Vítazný oblúk

Vác – Most so svätými
(Kőszentes híd) je mostom
potoka Gombás

Vác – Kalária

Vác – Most so svätými (Kőszentes híd) je mostom potoka Gombás

Most cez potok Gombás je unikátna pamiatka, jediný existujúci barokový most v našej krajine. V bežnom jazyku sa nazýva Kamenným mostom (Kőhíd) alebo Mostom so svätými (Kőszentes híd). Postaviť ho dal Biskup Michal Karol z Althannu v rokoch 1753-1757 na počesť Jána Nepomuckého, patróna mostov a prístavov, prvá socha predstavuje práve jeho.

Vác – Vítazný oblúk

V tomto meste sa nachádza jediný víťazný oblúk Maďarska - alebo, ako ho miestny nazývajú, Kamenná brána -, ktorá bola postavená na počesť Márie Terézie podľa projektov viedenského architekta Canevale, v copovom slohu. Jeho stavbu nariadil biskup Anton Migazzi z Vácu v roku 1764. Podľa anekdoty stavba Víťazného oblúku trvala krátko, iba dva týždne, preto si Kráľovná netrúfala prejsť pod ním svojim kočom. O niekoľko týždňov neskôr pri odchode, keď už videla, že oblúk ešte stále stojí, už smelo prešla cez „Kamennú bránu“.

Voľne stojacu, zrekonštruovanú stavbu môžu návštevníci vidieť s osvetlením, a nakoľko stojí už veľmi dávno, smelo môžu pod ňou aj prejsť.

Vác - Kalária

Kalvária vo Váci bola postavená v roku 1726, pravdepodobne na mieste menšej pevnosti. Kalvária, ktorá sa stala známym pútnickým miestom, bola postavená podľa rímskej Scala Santy. Tvorí ju 28 schodov a obsahuje všetky klasické prvky kalvárií: kaplnka modlitebňa, kaplnka Božieho hrobu, Sväté schody, zastavenia, scéna z Kalvárie a pustovňa. Neskôr boli okolité kalvárie – napr. v Budapešti v časti Józsefváros – postavené na vzor Kalvárie vo Váci.

Vác – Synagóga

Dedičstvo múmií z Vácu

Vác – Pomník národnej obrany

Vác – Synagóga

Bola postavená v roku 1864 na základe projektov talianskeho architekta Alois Cacciari, v romantickom slohu. Synagóga prežila vojnové pustošenie v dobrom stave, a do roku 1962 tu prebiehal aj náboženský život, avšak v nasledovných rokoch ju Všeobecné spotrebiteľské a predajné družstvo (Áfész) používalo ako sklad, neskôr sa stala čoraz zanedbanejšou a hrozilo jej zrútenie. Židovská náboženská komunita na začiatku 90-tych rokov odkúpila synagógu od miestnej samosprávy a zrekonštruovala ju: Kompletne rekonštruovaná budova bola odovzdaná 1. júna 2008.

Dedičstvo múmií z Vácu

Kostol Bielych (Fehérek temploma) vo Váci sa začal stavať v roku 1699 dominikánskymi mníchmi. Súčasťou kostola boli dve krypty, kde sa pochovávalo medzi rokmi 1731-1838, boli posledným miestom odpočinku najmä zámožnejších občanov a náboženských predstaviteľov. Počas rekonštrukcie kostola v roku 1994 – vďaka klimatickým podmienkam krypty - sa našlo 265 tiel mumifikovaných prirodzeným spôsobom, a nekompletné pozostatky 40 osôb, čo sa považuje za unikátny nález na svete.

Vác – Pomník národnej obrany

Prvým pomníkom maďarskej revolúcie a povstania v rokoch 1848-49 je Pomník národnej obrany (Honvédemlékmű), ktorý po zmierení v roku 1867 postavil majster staviteľ Alajos Caciari v roku 1868 na základe projektov učiteľa výtvarného umenia Ferenc Kreneditsa.

Stavbu realizoval Vojenský dobrovoľnícky spolok z verejných zbierok, ktorý pôsobil pod vedením podplukovníka Lajosa Zambellyho a kapitána Alajosa Degrého. Do zbierky sa so 100 Forintami zapojil aj sám Lajos Kossuth (Ľudovít Košut), peňažnú sumu poslal z Turínu, avšak „z principiálnych dôvodov“ - ako to z dobového listu vyplýva - sa na slávnostnom odovzdávaní pomníka neukázal. Na obelisk z rudy zdobeného delovými guľami sa zozbieralo 4000 Forintov, zo sumy ktorej tavenie potrebnej rudy stálo 3600 Forintov.

Ráckeve – Stará radnica

Ráckeve – Srbský kostol
(Nanebovzatia Panny
Márie)

Ráckeve – plávajúce rašelinisko Dunajského
ramena a jeho svet živočíchov

PEST MEGYEI
ÉRTÉKTÁR

Ráckeve – Srbský kostol (Nanebovzatia Panny Márie)

Jedna z najvýznamnejších pamiatok v obci Ráckeve je ortodoxný kostol v goticko-barokovom slohu, zasvätený v roku 1487, ktorý bol postavený na mieste kláštora postaveného začiatkom 12. storočia. Tento kostol je od svojho zasvätenia nedotknutý. V čase tureckej okupácie sa pokúsili kostol zničiť: jeden z janičiarov vrazil svoju kopiju do tu sa nachádzajúcej ikony, ale keď vyšiel z kostola, bol na mieste mŕtvy. Turci preto upustili od zničenia kostola – zázračný obraz možno aj dnes vidieť v meste Szentendre, v Ortodoxnom múzeu. Neskôr aj veľké požiare vyčíňajúce v meste obišli tento kostol; počas II. svetovej vojny padla bomba na jeho strešnú konštrukciu, ktorá však nevybuchla, čím spôsobila iba malé škody, ktoré sa zrenovovali v 60-tych rokoch.

Vďaka bohatej histórii obce Ráckeve, respektíve jej polohe, je plná atrakcií, kultúrnych, historických a prírodných hodnôt. Tu sa nachádza jediný gotický srbský kostol nielen Peštianskej župy, ale aj Maďarska, ktorý bol zasvätený počas vlády kráľa Mateja v roku 1487. Kostol postavili v 15. storočí rácsky osadníci sem utekajúci pred Turkami. Stredovekú budovu

obklopuje pokojná záhrada okolo kostola; v nej stojí samostatne postavená baroková zvonica. Každý jeden štvorcový meter kostola a kaplnky tvoriacej jej vchod je zdobený freskami byzantského, respektíve balkánskeho slohu zmiešaných s prvkami barokového štýlu. Časť týchto malieb pochádza zo 16. storočia, ostatnú časť namaloval Teodor Grundtovits v 1700-tých rokoch. Ikonostas bol vyhotovený v rokokovom slohu. Na freskách sa striedajú staroslovienske a grécke nápisy, pozerajú sa na nás grécki ortodoxní svätí, ožívajú biblické scény. Svet interiéru ortodoxného kostola je s ničím neporovnateľný, je zvláštny, tajuplný, mystický – až tu cítiť atmosféru stredoveku. Srbský kostol (Nanebovzatia Panny Márie) v Ráckeve je naša sakrálna a kultúrno-historická pamiatka s výnimočným významom.

Ráckeve - Stará radnica

Radnica nižinného typu s požiarnou vežou ukazujúcou „maďarské“ secesné prvky, ktorá je významná pre obraz mesta, bola postavená v roku 1901 na miesto stredovekej radnice. Jej požiarna veža s kovaným balkónom už z diaľky upútajú pozornosť. Odtiaľto sa pred našimi nohami rozprestiera prekrásna panoráma: nádherná príroda od ostrova Angyal-sziget cez plávajúce rašeliniská po útes Kerek-zátony, historické a moderné budovy mesta.

Ráckeve - plávajúce rašelinisko Dunajského ramena a jeho svet živočíchov

Plávajúce rašelinisko je také špeciálne združenie rastlín, ktoré je možné charakterizovať „súšou“ plávajúcou na povrchu živej vody.

Plávajúce rašelinisko s celkovou rozlohou 700 hektárov, ťahajúce sa územím obcí Taksony, Szigetszentmiklós, Dunavarsány, Szigetcsép a ich okolia, je druhou najrozľahlejšou „plávajúcou súšou“ Európy. Jeho rozmery prekonáva iba podobný fenomén delty rieky Rhône.

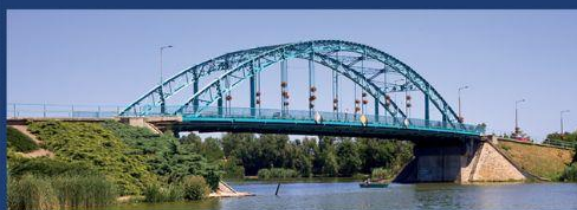
Rastie tu mnoho druhov orchideí a rašelinníka, ale poskytuje aj útulok takým vzácnym a chráneným druhom vtákov, ako sú volavka popolová, bučičik močiarny, bučiak veľký, chriašť bodkovaný a malý, chochlačka bieloooká; je biotopom aj rýb, ako napríklad čík európsky alebo blatniak tmavý.

Ráckeve - Zámok Savoya

Ráckeve - Lodný mlyn

Ráckeve - Most Árpád-híd

Ráckeve - Zámok Savoya

Tento zámok je prvou pamiatkou domácej barokovej architektúry. Jeho staviteľ bol princ Eugen Savojský, víťaz bitky pri Zente, jeho architektom bol Johann Lucas von Hildebrandt, chýrečný architekt vtedajšej Východnej Európy. Palác v Ráckeve je budova navrhnutá do krajiny. Z príjazdovej cesty pod balkónom zdobeného sochami je vidieť smerom k Dunaju. Z veľkej sály mohol kedysi pozorovateľ zатуšiť brehy Veľkého Dunaja: Hildebrandt navrhol balkón na vychutnávanie si pohľadu na obe ramená Dunaja. Zámok už v 19. storočí stratil svoju skutočnú funkciu; využíval sa ako sklad, sýpka a v 1960-tych rokoch mu hrozil kolaps. V 1970-tych rokoch sa začínajúca rekonštrukcia vychádzala z analógií a zachovaných prvkov, nakoľko sa dobové plány nenašli.

Ráckeve - Lodný mlyn

Pre obyvateľov Ráckeve žijúcich pri Dunaji bolo mlynárske remeslo ich najdôležitejším priemyslom. Podľa historických svedectiev v roku 1720 prevádzkovalo v meste už päť mlynov. Neskôr sa ich počet zvýšil, a fungovali až po 1950-te roky.

Posledný kolový lodný mlyn Maďarska v Ráckeve sa zachoval do zimy 1967-68, keď ľad rozdrvil bočnú loď a stiahol so sebou aj hlavnú loď, ktorá sa zničila. Na iniciatívu obyvateľov, s cieľom oživenia tradícií vodného mlynárstva sa vodný mlyn opäť postavil. Mlyn sa postavil na základe pôvodných písomností, dokumentov, fotografií, náčrtov, a od roku 2010 je ho nožné vidieť aj v prevádzke.

Ráckeve - Most Árpád-híd

Pôvodne na mieste súčasného mostu stál rozoberateľný drevený most. V 1890-tych rokoch si mesto Ráckeve zobralo úver v hodnote 100 000 korún na postavenie nového stálego železného mostu. Most postavený v roku milénia bol inaugurovaný 26. septembra 1897. Oblúkový most s trojklbovým nosníkom bol navrhnutý Silárdom Zielinszkym; jeho otvor bol dlhý 66m. Počas II. svetovej vojny ustupujúce maďarské vojsko ho 3. novembra 1944 vyhodilo do vzduchu. Sovietsky vojaci pri pilieroch mosta postavili úzky pontónový most, ktorý slúžil na prechod cez rieku až do rekonštrukcie mostu v rokoch 1948-49. Súčasnú podobu dostal most po prestavbe v rokoch 1993-94.

Neskorá rímska prístavná pevnosť v Dunakeszi

Stavba vykopaná archeológmi Národného múzea je v Maďarsku jedinečná: prístavná pevnosť a tam zriadené múzeum je vzácnym kúskom pamiatky z rímskej doby. Múry prístavnej pevnosti sa dostali na povrch počas stavby rodinného domu v roku 2002. Majiteľ domu, Attila Hirschberg, znášal s týmto súvisiace dodatočné náklady, vykopané múry a rohovú vežu v suteréne svojho domu a v záhrade dal zrekonštruovať, a v súčasnosti predstavuje záujemcom pozostatky bývalej pevnosti, vykopané artefakty a históriu prístavnej pevnosti vo svojom malom súkromnom múzeu.

Športové letisko v Dunakeszi

Aj v súčasnosti prevádzkujúce letisko začalo budovať Národné letecké združenie v roku 1949, ktoré od '50-tych rokov poskytuje služby letu vetroňom. Natáčali sa tu aj letecké zábery filmu *2x2 néha öt* z roku 1954.

Areál letiska je súčasťou Národnej ekologickej siete (Nemzeti Ökológiai Hálózat), nakoľko tu a na susednej dostihovej dráhe - tiež zaradenej do Depozitára Peštianskej župy - žije najväčšia populácia sysľov a mnohé chránené druhy rastlín a živočíchov.

Dunakeszi, ruiny kostola z doby Arpádovcov

Na historické pamiatky môžeme natrafiť aj pri obci Dunakeszi na území Alagi Major: na ruiny katolíckeho farského kostola Panny Márie v dedine Alag patriacej kedysi k Peštianskej župe. Ruiny kostola odhaleného počas vykopávok v skutočnosti skrývajú pozostatky dvoch kostolov: jeden je kruhový kostol postavený pravdepodobne na konci 12. storočia, a druhý sú vlastne pozostatky gotického chrámu pristavaného k niekdajšiemu kostolu. V súčasnosti je možné vidieť 3 metrové pozostatky múrov kostola a jeho dva chrámy.

Ostrov pri meste Göd, vedľajšie rameno a breh Dunaja

Rímsko-katolícky kostol vo Fóte

Göd - Kincsem Telep (Stajňa a Sídlo Kincsem)

PEST MEGYEI ÉRTÉKTÁR

Rímsko-katolícky kostol vo Fóte

Jedným z klenotov našej župy je rímsko-katolícky kostol vo Fóte s dvojvežovým priečelím, so svojou jasnožltou farbou a vynikajúceho z krajiny a obrazu mesta. Prekrásna budova je jedným z najvýznamnejších dielov maďarskej romantickej architektúry. (Druhé dielo je budova Vígadó v Budapešti.) Stavebné práce doslova jasne žiariaceho, už z ďaleka viditeľného kostola (napríklad viditeľného aj z diaľnice M3) navrhnutého Milkósom Yblom boli dokončené v roku 1855. Kostol dal postaviť jeden z členov známej aristokratickej rodiny, István Károlyi. Pri vchode do kostola máme pocit, akoby sme vstupovali do baziliky. Vnútorň priestor je trojloďový, jeho stredný strop je kazetový, s pozlátenými nosníkmi. V podzemnej časti kostola sa nachádzajú hrobky Istvána Károlyiho a jeho rodinných príslušníkov. Ak to tak môžeme povedať, ozajstným klenotom kostola je relikvia mučeníka Svätého Lucentiusa. Relikviu rímskeho vojaka

umučeného v roku 304 daroval kostolu Pápež Pius IX.; s grófom Istvánom Károlyim sa poznali osobne, a pápež obdaroval grófa touto relikviou za veľkú obetu, ktorú gróf priniesol za vieru a umenie. O kostole vo Fóte by sa dalo písať ešte mnoho zaujímavostí; z týchto jedna z najvýznamnejších zaujímavostí je, že na jeho organe krátko po jeho zhotovení hral Franz Liszt.

Ostrov pri meste Göd, vedľajšie rameno a breh Dunaja

Mesto Göd nachádzajúce sa neďaleko od hlavného mesta sa stalo populárnym rekreačným miestom medzi dvomi svetovými vojnami. Časť mesta s počtom približne 20 tisíc obyvateľov na brehu Dunaja si zachovala svoju pôvodnú podobu. Ostrov pri meste Göd, ktorý je od brehu oddelený mŕtvym ramenom, vedľajším ramenom Dunaja, dlhé stovky metrov, vďaka svojmu piesočnatému brehu je jedným z najobľúbenejších prírodných kúpalísk na úseku rieky medzi ohybom Dunaja a

Budapešťou. Na ostrove sa nachádza lužný les. Ale nielen lužný les robí ostrov romantickým, ale aj to, že keď ho Dunaj zaplaví pri vysokom stave hladiny vody, na ostrov sa dá dostať iba brodiac sa cez vodu vedľajšieho ramena. Neďaleko od národne chráneného ostrova pri Göde je časť obce nachádzajúca sa na brehu Dunaja nazývaná Alsógöd domovom vodných športov, lodeníc a pláže. V jej blízkosti sa nachádzajú útulné reštaurácie. Je jednoduché sa sem dostať aj vlakom, nakoľko železničná stanica Alsógöd je vzdialená iba niekoľko minút od brehu Dunaja. Takže táto časť mesta Göd má dvojaký imidž, jeden je prirodzený a druhý vybudovaný, ale aj tak zahŕňa úsek brehu, ktorý dobre zapadá do obrazu dunajskej krajiny, ktorá tvorí časť národnej ekologickej siete.

Göd - Kincsem Telep (Stajňa a Sídlo Kincsem)

Budova s bohatou históriou, ktorá počas svojej histórie fungovala ako stanica na výmenu koní a čárda a od druhej polovice 19. storočia fungovala ako stajňa. V rokoch 1870 navštívili Göd popri veľkovejvodkyni Marie Pavlovnej a jej dvora aj spravodajcovia anglických športových časopisov. V tom čase medzi rokmi 1874 a 1887 bol Göd stredobodom sveta dostihov, tu totiž pretekal možno najznámejší a najúspešnejší kôň všetkých čias: Kincsem. Roky zanedbanú budovu nedávno nádherne zrekonštruovali: zrodila sa ako spoločenský a kultúrny priestor.

Średniowieczny kościół
Stredoveký kostol
v Hévízgyörk

Gyömrő – Zámok Teleki

Kráľovský zámok v Gödöllő

PEST MEGYEI
ÉRTÉKTÁR

Stredoveký kostol v Hévízgyörk

Stredoveký kostol v obci Hévízgyörk je dôležitý aj z viacerých hľadísk, je pamiatkou našej župy pochádzajúcou z doby Arpádovcov. Prvý kostol dediny bola malá budova s polkruhovým chrámom. Prvá písomná zmienka o budove pochádza z roku 1472. V 17. storočí bol kostol používaný reformovanou cirkvou, neskôr ho opäť používali katolíci. V roku 1700, podľa svedectva zápisnice spísanej o ňom, stál v dedine kostol postavený zo štvorhranných kameňov, s hranatou vežou a na severnej strane bola pristavaná sakristia. V roku 1771 vežu zasiahol blesk; neskôr bola zrútená časť obnovená, a od konca 18. storočia bola budova neustále používaná. Avšak búrky stáročí aj naďalej spôsobovali závažné škody na kostole – totiž počas jednej búrky v roku 1924 sa kostol doslova tak zničil, že nebolo v ňom možné vykonávať bohoslužby. Jeho rekonštrukcia sa začala iba v roku 1985. Stredoveký kostol je dnes klenotom obce Hévízgyörk, je hlavnou atrakciou obce známej jej ľudovou kultúrou a zachovávaním tradícií.

Gyömrő – Zámok Teleki

Aj dnes stojaci zámok postavený v klasicistickom slohu bol postavený v rokoch 1840-47, o čom sa písalo aj v časopise s názvom „Honderű” v 19. storočí. Architekt nového šľachtického zámku pravdepodobne nasledoval Versailleský vzor: neskutočne krásny a typický príklad integrácie budovy a jej prostredia do kompozície. Pred návštevníkom prichádzajúcim od dediny sa cez záhradu medzi malým zámkom a hospodárskymi budovami otváral pohľad na rozprestierajúcu sa krajinu ponúkajúcu nekonečné diaľky. Park zámku so svojimi cestičkami, pýšiaci sa jedinečnými rastlinami bol niekedy arborétom.

Kráľovský zámok v Gödöllő

Prvá polovica roku 2011 mala pre Maďarsko veľký politický význam: od 1. januára do 30. júna bola našej krajine pridelená funkcia predsedníctva Európskej únie. Počas predsedníctva sa stretnutia ministrov a odborníkov, protokolárne podujatia konali na reprezentatívnom mieste, na Kráľovskom zámku v Gödöllő. Časť zámku postaveného v polovici 18. storočia bola zrekonštruovaná na túto príležitosť (rekonštrukcia budovy v predchádzajúcich desaťročiach sa vykonávala v niekoľkých etapách), komplex budov sa stal kultúrnym komplexom. Jeden z najkrajších barokových zámkov dal začať stavať Antal Grassalkovich (Anton Grasalkovič). Po jeho dokončení, vďaka jeho jedinečným architektonickým riešeniam, slúžila budova vzorom pre maďarské barokové zámky. Počas svojej histórie tu hostil okrem vedúcich politikov Európskej únie aj mnohých panovníkov a známe osobnosti. V roku 1751 navštívila zámok aj Mária Terézia. V období dualizmu sa zámok stal výletnou rezidenciou pre Františka Jozefa a kráľovnej Alžbety, a regent Miklós Horthy tu trávil svoje letá. Veľkolepá budova prežila druhú svetovú vojnu bez väčších škôd. V ďalších desaťročiach – ktoré boli nepriaznivé pre niekdajšie zámky domácich aristokratov – sa tu zriadil domov sociálnych služieb. Vďaka rekonštrukciám môže zámok v súčasnosti opäť vítať svojich návštevníkov vo svojej bývalej veľkoleposti.

Kistarcsa - bývalý internačný tábor

Bývalý internačný tábor v meste Kistarcsa bol postavený začiatkom 1900-tych rokov, ako sídlisko továrne Gép- és Vasútfelszerelési Gyár Rt. Robotníci žili v oddelených kolóniách, na sídlisku sa zabezpečovala starostlivosť o deti v predškolskom a v školskom veku, prevádzkovala sa tu pošta, klubový dom, potraviny a knižnica.

Po bankrote továrne sa sídlisko dostalo pod správu Maďarskej kráľovskej štátnej polície (Magyar Királyi Államrendőrség). V tábore na kraji hlavného mesta bola izolovaná vtedajšia vrstva zločincov a únikárov Budapešti, ktorý sa nie veľmi podobal väzeniu, skôr ho bolo možné charakterizovať ako geto.

Počas druhej svetovej vojny fungoval ako zberný tábor pre zajatých Židov, odkiaľ boli ďalej transportovaní do pracovných táborov.

Počas Rákosiho režimu tu boli uväznení nepriatelia vtedajšieho režimu: predstavitelia cirkvi, aristokrati, ale aj jednoduchí negramotní ľudia. Od roku 1950 sa sídlisko dostalo pod správu Štátnej bezpečnosti (ÁVH), kde počas väznení a výsluchov sa používali kruté metódy. V roku 1956 bolo toto miesto na krátky čas zatvorené v dôsledku nariadenia Imre Nagya, následne však po revolúcii bol tábor päť otvorený.

V roku 1957 otvoril Štátny policajný komisár v meste Kistarcsa policajnú akadémiu pod názvom Základná policajná akadémia Národného policajného prezídia ministerstva vnútra (BM Országos Rendőr-főkapitányság Alapfokú Rendőriskola). Krátky čas od roku 1989 fungoval v tomto inštitúte utečenecký tábor. Neskôr sa bývalý areál tábora rozdelil na dve časti: jednu časť dostala Samospráva mesta Kiskarcsa v roku 1998 a druhú v roku 2011.

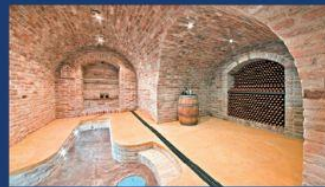
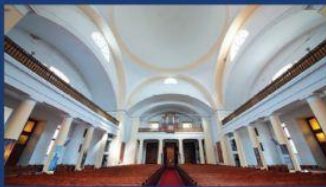
Starý kostol v Isaszeg - Katolícky kostol Svätého Martina

Nech príde cestovateľ do obce Isaszeg z ktoréhokoľvek smeru, už z ďaleka vidí pýchu mesta, na kopci stojací, bohatú históriu hlásajúci rímsko-katolícky kostol postavený na počesť Svätého Martina. Tradícia hovorí, že na základe nariadenia Svätého Štefana sa tu postavil prvý drevený kostol, a neskôr na jeho mieste bol na konci 12. storočia postavený kruhový kostol. Archeologický prieskum a historická obnova budovy vzdorujúcej búrkam a ničeniu stáročí sa uskutočnili v rokoch 1968-1971. Počas týchto prác bola odhalená história kostola a éry jeho stavby.

Pomník národnej obrany v Isaszeg

Pomník stojí na hore Szobor-hegy (Szabadság-hegy), na mieste rozhodujúcej bitky jarných bojov v roku 1849. Dielo Bélu Radnayho bolo dokončené v roku 1901, na 50. výročie bitky z celonárodnej zbierky, jeho kritikom bol sochár János Fadrusz.

Pomník obklopený železným oplotením znázorňuje pochodujúceho vojaka v dobovom oblečení držiaceho vlajku, na jeho podstavci je vidieť reliéfy štyroch generálov: Artúra Görgeyho, Jánoša Damjanicha, Györgya Klapku a Lajosa Aulichu. Pod podstavcom pomníka je krypta, sem sa pochovali pozostatky vojakov padlých na území dediny.

Tápiószéle – Múzeum Blaskovich a jeho záhrada

Ceglég – Reformovaná katedrála

Hora Strázsa-hegy v Monor – Chránené pivničné rady pivničnej dediny

Tápiószéle - Múzeum Blaskovich a jeho záhrada

Rezidenčné múzeum – čo tento výraz vlastne znamená? Pre odpoveď musíme skočiť trochu späť do minulosti. V období reformácie sa dvaja členovia rodiny Blaskovichovcov, jednej z významných rodín maďarskej šľachty, na začiatku 20. storočia presídlili z Nógrádskej župy do obce Tápiószéle v Peštianskej župe. Bratia György Blaskovich a János Blaskovich sa usídlili v tejto obci v kúrii neoklasicistického slohu. Jednak si bratia doniesli so sebou ich rodinou stáročia nahromadený nábytok, zariadenia, na stane druhej aj oni sami boli vášniví zberatelia umenia.

Ich kúriu stojacu v parku vytvoreného podľa anglického vzoru otvorili pre verejnosť v roku 1940. O niekoľko rokov neskôr darovali svoju zbierku Maďarskému národnému múzeu, neskôr v roku 1952 sa z tejto zbierky zriadilo samostatné múzeum v obci Tápiószéle, ktoré sa od roku 1967 nazýva Múzeum Blaskovich. Takto sa stala kúria bratov podporujúcich umenie a vedu múzeom. Zbierka bratov Blaskovichovcov je významná z viacerých hľadísk: rovnako aj ich zbierka poľovnícka, zbraní a fajok je významná, medzi maľbami sa nachádzajú diela Miklósa Barabása a Károlya Lotza, a jedinečné sú aj tu sa nachádzajúce memorabilie svetoznámeho dostihového koňa Kincsem, narodeného v žrebčinci v obci Tápiószentmárton. Maďarská veda vďačí bratom aj za ďalší veľký úspech: na ich podnet sa začali archeologické vykopávky, počas ktorých sa našiel povestný skýtsky zlatý jeleň z Tápiószentmártonu – výzdobu štítu pochádzajúceho z 8. storočia môžete dnes vidieť v Maďarskom národnom múzeu.

Rodina Blaskovichovcov je významná, nie sú známi iba ako majitelia koňa Kincsem, ale ich archeologickej vášni môžeme ďakovať aj za objavenie skýtskeho zlatého jeleňa. Ich bývalý domov, Múzeum Blaskovich v Tápiószéle, je jediné rezidenčné múzeum krajiny, ktoré aj so svojim zariadením prežilo svetovú vojnu nepoškodené. Kúria v klasicistickom slohu, stojaca

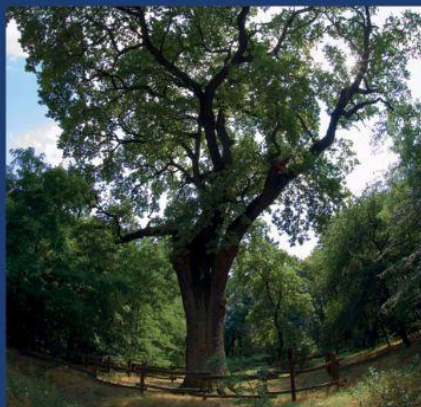
dnes v strede parku s rozlohou 1,4 hektárov bola postavená v roku 1906. V siedmych miestnostiach Múzea Blaskovich sa nachádza výstava interiéru predstavujúca kúriu a artefakty pokrokovej strednej šľachty zbieranej tromi generáciami. Záhrada v anglickom štýle je poprepletaná kľukatými chodníkmi prerušenými miestami na odpočinok. Medzi stromami nájdeme platany, duby, bresty, jedle, lipy, gaštany a javory, pod nimi kríky, a zem zdobia fialky a konvalinky. Stromy a kríky parku sú prevažne rovnako staré s kúriou, ktorá sa dostala do majetku rodiny v roku 1911. Má bohatú populáciu vtákov. Od roku 2011 sa pýši titulom Bezpečný pre vtáky.

Ceglég - Reformovaná katedrála

V centre mesta Ceglég sa nachádza jedno z najvýznamnejších diel sakrálnej architektúry v Maďarsku, Reformovaná katedrála. Jej architektom je József Hild; jej stavba sa začala v roku 1836 a ukončila v roku 1870, ale jej kupola bola dokončená neskôr, v rokoch 1895-96. So svojimi ohromujúcimi rozmermi – 60 metrov vysoká, 44 metrov dlhá, hrúbka stien 2 metre – je jednou z najväčších reformovaných kostolov strednej Európy. Rozmery impozantnej budovy budiacej rešpekt znázorňujú viac ako čokoľvek iné, presnejšie to, že sa v nej nachádza 2400 miest na sedenie a rovnaký počet na státie, čiže je určená pre takmer 5000 osôb. Avšak s Reformovanou katedrálou sa spája aj jedna smutná epizóda: V roku 1936 vznikol požiar z ľudskej nedbanlivosti a kupola zhorela, jej rekonštrukcia bola dokončená o dva roky neskôr. Po ukončení rekonštrukčných prác po požiari na zasvätení kostola reformovaný biskup László Ravasz nepovedal náhodou o budove: „toto nádherné dielo je diadémom medziriečia Dunaja a Tisy postavený do kameňa (...). Veru sa tieto veci nestali iba sami od seba: Duch Boží tu chodil.“

Hora Strázsa-hegy v Monor - Chránené pivničné rady pivničnej dediny

Pivničná dedina obce Monor je jedným dôležitým a svojim spôsobom unikátnym prvkom stavanej domácej pivničnej kultúry, zahŕňa takmer tisíc pivníc. Je významným architektonickým prínosom, jej celková plocha je cca. 300 jutrov (180 hektárov), je silno rozčlenená; nachádzajú sa tu vinice, sady, orné pôdy, pivnice a muštárne. Podľa historických údajov sa toto územie pýši stáročnou históriou pestovania hrozna a výroby vína, v súčasnosti je väčšina tu pestovaných druhov hrozna tradičná, z viničov a starých viničov (napr. Kadar, Tótfekete, Mézes, Ezerjő atď.). Nedávno vytvorený náučný chodník „Vinohradnícky a vinársky náučný chodník Tisíc pivníc“ (Ezer Pince Szőlészeti és Borászati Tanösvényen) ponúka návštevníkom gastronomické zážitky a zážitky spojené s vínnou turistikou: v rámci prechádzky môžete spoznať krásy pivničnej dediny, miestne špecifiká, tradíciu výroby vína našej krajiny.

Nagykőrös – Jasene Strednej odbornej potravinárskej školy a internátu Miklósa Toldiho (Toldi Miklós Élelmiszeripari Szakképző Iskola és Kollégium)

Územie Natura 2000 „Pustatinové dubové lesy v Nagykőrös”

Kocsér – Čárda Kutyakaparó

Územie Natura 2000 „Pustatinové dubové lesy v Nagykőrös”

Natura 2000 je ekologický systém vyznačených území pre ochranu biotopov a živočíšnych druhov vzácných pre Európsku úniu. „Pustatinové dubové lesy” sú špeciálnym územím zachovania prírody, skladajú sa z viacerých samostatných podoblastí, ktorých celková plocha je 3312 hektárov, z toho sa biotopy nachádzajú na 1375 hektároch.

Ich biotopom sú Eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku a panónske dubové lesy na piesku. Charakteristické, tu žijúce živočíchy sú roháč (*Lucanus cervus*), fuzáč veľký (*Cerambyx cerdo*), hubár jednorohý (*Bolbelasmus unicornis*); rastliny ako a klinček trváci (*Dianthus diutinus*), jesienka piesočná (*Colchicum arenarium*), kostatec piesočný (*Iris humilis* ssp. *arenaria*).

Nagykőrös - Jasene Strednej odbornej potravinárskej školy a internátu Miklósa Toldiho (Toldi Miklós Élelmiszeripari Szakképző Iskola és Kollégium)

Nížina v minulosti, podľa dobových popisov, bola územím bohatým na menšie-väčšie lesy. Striedali sa tu čistiny, lesy, mokrade. Tunajšie podnebie a množstvo vlhkosti prospievalo jaseňom. Dekrét kráľa Ľudovíta Veľkého písaný v latinčine v roku 1368 uvádza „predchodcu” dnešného mesta Nagykőrös pod menom „KOERUS”. Miestny obyvatelia boli natoľko viazaný k jaseňu, že v nimi zvolenom erbe – nedarovanom ani kráľom, ani žiadnou inou dôstojnosťou – sa na základe obyčajového práva objavil jaseň. Časom sa erb mesta viackrát zmenil, ale jaseň ostal. Nesledujúc mestskú tradíciu sa aj v erbe školy objavuje jaseň, a škola z vlastnej iniciatívy zasadila jaseňový rad z pôvodných stromov v krajine s cieľom mať najúplnejšiu zbierku jaseňov v krajine.

Kocsér - Čárda Kutyakaparó

Čárdy boli nenahraditeľnými stavbami pustatín 18. a 19. storočia z hľadiska cestovania a života pastierov. Najrozšírenejším menom tohoto druhu čárdy bolo „Gugyori“, ale vďaka Petőfimú sa najznámejšou stala čárda Kutyakaparó, nakoľko v januári 1847 tu napísal báseň, ktorou sa táto čárda stala známa pre celú krajinu, a veru aj János Arany – počas svojho pobytu v Nagykőrös – sa viackrát objavil v tejto čárde. Neskôr ju navštevovala aj Viktória Földiová, nájomná vrahyňa preslávená pod menom Pipás Pista.

Čárda prevádzkovala od 1700-tych rokov, ale v roku 1926 budova zhorela. Bývalá čárda s trstinovou strechou sa zrekonštruovala, ale svoju pôvodnú funkciu táto architektonická pamiatka aj v súčasnosti prechováva: víta cestovateľov a hostí.

Dabas – Hrobka
Lászlóa Kossutha

Reformovaný
pamiatkový kostol
v Ócsi

Chránená oblasť
v Ócsi

PEST MEGYEI
ÉRTÉKTÁR

Reformovaný pamiatkový kostol v Ócsi

Stavba jedného z najstarších kostolov románskeho slohu v Maďarsku sa začala v roku 1190 založením Rádu premonštrátov, podľa zdrojov pod vedením Villarda de Honnecourta. Stavebné práce sa ukončili v roku 1241 v roku Mongolskej invázie. Kostol sa dostal do vlastníctva reformovanej cirkvi od 1560-tych rokov. Unikátna bazilika v románskom slohu s tromi loďami, dvomi vežami a priečelím z kvádrových kameňov (stavebný kameň vytesaný do pravidelného tvaru) získala v roku 1996 cenu Európa Nostra. Od jeho výstavby sa kostol iba nepatrne zmenil, verne odzrkadľuje jeho stav z 13. storočia. V jeho hlavnom chráme objavili v roku 1900 jednu z najvýznamnejších kompozícií nástenných malieb z doby Arpádovcov. Tu sa nachádzajú dve scény legendy Svätého Ladislava, ako aj Panna Mária s dieťaťom Ježišom, okolo ktorých je apoštol v každom výklenku. Organ kostola postavený v roku 1864 je aj v súčasnosti vhodný na usporiadávanie organových koncertov. Okolie pamiatkového kostola v Ócsi sa časom viackrát

zmenilo. Aj keď v 18-19. storočí sa múr plotu postaveného v roku 1460 zbúral, neskôr ho opäť postavili, čím sa vytvoril osvetlený dvor s okrasnými rastlinami. Svoj pôvodný stav aj do dnes dokonale odráža.

Chránená oblasť v Ócsi

Takmer 35 km od Budapešti, kde sa Veľká dunajská kotlina stretáva s pahorkami Gödöllő (Gödöllő-dombság), sa nachádza obec Ócsa a jeho obklopujúca Turjanská oblasť, ktorá bola zriadená v roku 1975 na území Chránenej oblasti v Ócsi s rozlohou 3.575 hektárov.

Táto Chránená oblasť je jednou z posledných krásnych pozostatkov niekdajšej rozsiahlej mokrade medzi Dunajom a Tisou. Za jej botanické a živočíšne rarity a hodnoty môže ďakovať stálemu režimu toku, ktorý sa zachoval kvôli neúčinnosti odvodňovania v 19. storočí. Jej celé územie je charakteristické mozaikovitosťou, t. j. striedanie sa otvorených vôd, rákosia, lúk, lesov, stepných lúk, a podľa tohoto sa vyvíjajúce stopy ľudskej činnosti. Fauna tohoto územia je nesmierne bohatá na druhy a počet jedincov.

Dabas - Hrobka Lászlóa Kossutha

Hrobka Lászlóa Kossutha, otca Lajosa Kossutha, predstavuje kultúrno-historické hodnoty presahujúce storočia: pamätne miesto označené ako chránené Národným pamätným miestom a Pamiatkovým výborom a ako súčasť národného cintorína. Je základom Kossuthových tradícií v obci Dabas, a zároveň stelesniťel Kossuthovho kultu v Peštianskej župe.

Pôvodná hrobka z červeného mramoru sa vyrobila z jediného konglomerátu. Jeho výška je 122 cm, podstavec zužujúci sa smerom nahor je široký 41 cm, konglomerát je hrubý v priemere 10,5 cm, na ňom viditeľné poškodenie vzniklo pravdepodobne v 20. storočí.

Pilis – Zámok
Beleznay-Nyáry

Kyslá kapusta – Vecsés

Pilis – potok Gerje
a okolie prameňa

Pilis - Zámok Beleznay-Nyáry

Je to jeden z najstarších zámkov župy, ktorý dal miestny statkár János Beleznay stavať talianskym majstrom od 1770-tych rokov. Na viacerých miestach obce sa nachádzal vysokokvalitný materiál, z ktorého v tzv. "tehlovniach", peciach na pálenie tehly, vyrábali pilišské tehly. Z týchto tehál sa postavila krásna nová budova Beleznay, tzv. Žltý zámok.

Budova je jedným z vynikajúcich príkladov barokovej zámockej architektúry v období Márie Terézie. Poschodovú hlavnú budovu v barokovom slohu, stojacu v strede výrazne rozsiahleho parku obklopujú dve veže z oboch strán, ku ktorým sa pripájajú prízemné bočné krídla a tým vytvárajú príjemné nádvorie.

V zámku hosťovalo mnoho spisovateľov, medzi nimi József Kármán, ktorý je autorom diela Dedičstvá Fanny (Fanny hagyományai) zobrazujúceho jemnú dušu dievčaťa. Po II. svetovej vojne fungovala budova ako dievčenský domov, neskôr ako polepšovňa, dnes dáva priestor Základnej škole a internátu.

Kyslá kapusta - Vecsés

Dejiny kyslej kapusty obce Vecsés sú úzko späté s dejinami obce. Do obce vyľudnenej kvôli tureckej nadvláde sa na konci 18. storočia presťahovalo 50 rodín z okolia nemeckého mesta Ulm. Takto usadení Šváby zaviedli vo Vecsési pestovanie kapusty, a ich kyslá kapusta sa do dnes vyrába podľa ich postupu. Vecséska kapusta je základnou surovinou pre mnoho jedál, ako napríklad kapustnice a zabíjačkovej kapusty. Kyslá kapusta sa vyrába určitým procesom kvasenia: zelenina sa nakrája na 1,5-3 milimetre široké pásy, potom sa solí a okorení (paprikou, čiernym korením, kôprom, koriandrom, bobkovým listom), kvasí a konzervuje sa takzvaným kvasením pomocou kyseliny mliečnej. Počas tohoto procesu soľ extrahuje vodu z tkanív

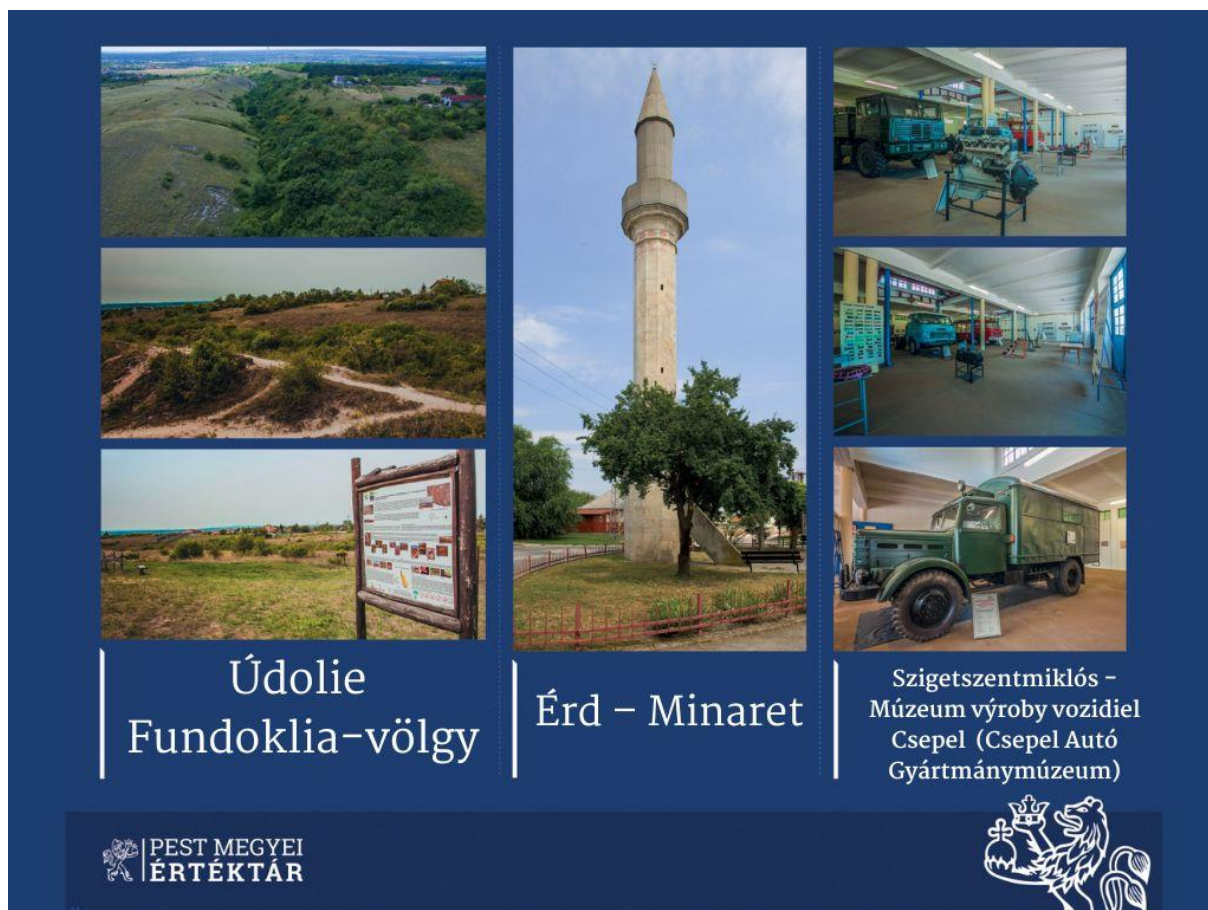
kapusty, cukry sa premenia na kyselinu mliečnu, čím sa vytvorí príjemne kyslá chuť. V minulosti sa kapusta vrstvila v drevených sudoch, stlačila sa a spodok a vrch bol prekrytý kapustovými listami.

Vecséska kapusta postupne naberala na svojej popularite v celej krajine. K jej popularite prispela aj skutočnosť, že kvôli malým vzdialenostiam sa veľmi rýchlo dostala na trhy v Budapešti, bola trvanlivá aj v zime, respektíve sa rozširovalo aj jej spracovanie a využívanie: predávala a konzumovala sa aj kapusta plnená v paprike a nakladaná zelenina pripravovaná z kapusty. Vďaka značne modernizovanej technike a technológii sa v súčasnosti z vysokovýkonných nerezových krájačov prenáša kapusta na dopravníkoch do viac metrov vysokých nádrží. Vo Vecsési vykupujú pestovatelia popri zelenine pestovanej na okolitých poliach aj kapustu s podobnými vlastnosťami z Veľkej dunajskej nížiny zabezpečujúc tak plynulosť spracovania a výroby.

Pilis - potok Gerje a okolie prameňa

Dnešná podoba potoka Gerje sa vytvorila na konci 19. storočia ako výsledok činnosti Združenia pre reguláciu vody Gerje-Perje (Gerje-Perje Vízszabályozó társulat) v roku 1853. Dnešné koryto vzniklo z niekdajších močarísk spojením mlynských priekopov. Jeho vyvierajúca časť v Piliši sa v stredoveku nazývala potokom Csíkos-patak (Chykus), svoje meno pravdepodobne dostal podľa ryby nazývanej čík európsky. Jeho voda tiekla po obec Albertirsa. Vytvorilo sa z neho viacero jazier, ktoré boli z časti rybníky a z časti vodné nádrže vodných mlynov.

Okolie prameňa je bohaté na prírodné hodnoty, žije tu mnoho chránených vtákov, a medzi vlhkým a sviežim rašeliniskom rastie jedinečný druh orchidey v Maďarsku a jeden z najväčších súvislých jelšových lesov Strednej Európy.

Údolie Fundoklia-völgy

V tesnej blízkosti hlavného mesta, pri meste Érd sa nachádza údolie Fundoklia-völgy, územie, ktoré sa považuje za prírodnú raritu z archeologického, antropologického, botanického i zoologického hľadiska. Fakt, ktorý pridáva jeho na dôležitosť je ten, že sa považuje za svetoznáme prehistorické nálezisko: počas vykopávok sa našli stopy ohnísk, pozostatky pravekých zvierat. Za svoju „dvojitvárnosť“ môže vďačiť skalnému podložiu a vegetácii tvoriacej toto územie: kým okraj údolia je pustý, skalnatý, s vápencovým povrchom, na spodnej časti úbočí sa nachádzajú husté lesy a bohatá a pestrá vegetácia. Údolie Fundoklia-völgy nachádzajúce sa na južnej časti náhornej plošiny Tétényi-fennsík je takmer 3 kilometre dlhé a 10-30 metrov hlboké, a je domovom mnohých chránených druhov rastlín a živočíchov. Nájdeme tu osobitne chránený sezel a klinček, spomedzi zvierat sa oplatí vyzdvihnúť krátkonôžku štíhlu, užovku hladkú, kuvika a včelárika zlatého. Toto územie s európskym významom spadajúce pod ochranu Natura 2000 (t. j. pod ochranu Európskej únie) by na základe jednej z koncepcií z 1980-tych rokov malo byť skládkou odpadu, ale tomuto šialenému plánu sa podarilo zabrániť. Dnes je možné pochodiť údolie Fundoklia-völgy na pekne upravenom a dobre označenom náučnom chodníku.

Érd – Minaret

Z troch minaretov zachovalých v Maďarsku, popri minaretoch v mestách Eger a Pécs, je minaret meste Érd so svojou výškou 23 metrov najmenší. V strede 16. storočia dal bej Hamza postaviť palisádu, ako jej súčasť sa v 17. storočí postavila mešita pre verných tureckých a juhoslovanských, islamských Božích služobníkov, z ktorej sa zachoval iba minaret. Dlho bol

neúplný, ale v roku 1970 sa jeho vrch zrekonštruoval, čím je v súčasnosti možné jeho balkón navštíviť, odkiaľ muezín zvolával na modlitbu.

Pri ďalšej rekonštrukcii v roku 1999 sa pod omietkou pod balkónom objavili krásne farebné motívy. Na balkón je možné vyjsť 53 schodmi točitého schodiska, odkiaľ sa môžeme kochať v nádhernej sférickej panoráme.

Szigetszentmiklós - Múzeum výroby vozidiel Csepel (Csepel Autó Gyártmányúzeum)

Múzeum výroby vozidiel Csepel sa nachádza v areály priemyselného parku ÁTI-SZIGET Ipari Park. Základnými prvkami výstavy je päť prevádzkyschopných nákladných vozidiel a jeden podvozok autobusu, okrem toho je tu možné vidieť riadiace jednotky vozidiel, makety rôznych vozidiel, dobové fotografie a mimoriadne podrobné technické dokumentácie. Časť vystavených predmetov je vo vlastníctve Parku, kým druhá časť vo vlastníctve súkromných zberateľov.

Pustovňa v Pusztazámor

Menej známa, ale skutočne zaujímavá atrakcia Peštianskej župy je pustovňa postavená v 18. storočí na kopci Zámorhegy v južnej časti župy, v obci Pusztazámor. Pustovnícka kaplnka bola postavená v roku 1758 pre Istvána Lenthého (Štefan Lenty), františkánskeho mnícha otca Hieronyma. Predtým žil Otec Hieronym dvadsaťdva rokov pri Trnave ako pustovník. Na Zámorhegyi mu dovolili, aby sa usadil a žobral v okolitých dedinách. Neskôr tu žil mních Rádu svätého Augustína, a traduje sa, že neskôr tu žil i mních rádu svätého Pavla. Od roku 1818 boli cely pustovne opustené, neskôr budova fungovala ako farský kostol. Fakt, že na kopci

Zámorhegy už aj skôr existoval kostol, dokazujú pozostatky budovy románskeho kostola z 13. storočia, ktorého kamene sa použili pri stavbe pustovne. Pustovňa na Zámorhegy je obklopená cintorínom – je to ako keby sme sa potulovali po sedmohradských cintorínoch dedín postavených na svahu, je to rovnaký pohľad a rovnaká atmosféra –, jej najstaršie náhrobné kamene pochádzajú z 19. storočia. Z kopca Zámorhegy sa vynára krásny výhľad na Budínske vrchy (Budai Hegység) a kotlinu Zsámbéki-medence.

Starý dub v Pusztazámor

Starý dub v Pusztazámori je taký charakteristický strom, ktorý podľa svojho zaujímavého tvaru, dokonalého zdravia a obvodu kmeňa je nielen perlou svojho blízkeho prostredia, ale patrí aj medzi významné duby letné v našej krajine.

V Maďarsku môže byť približne tristo kusov stromov s obvodom kmeňa väčšieho ako 600 centimetrov. Táto skutočnosť sa považuje za skutočne kapitálnu.

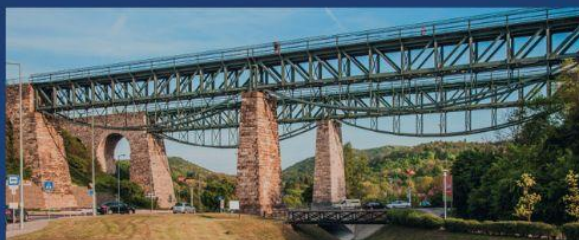
Dub letný vysoký cca. 25 m s priemerom koruny 25 m, ktorý podľa odhadov má 200 rokov, sa nachádza na pravej strane čistinky v prírodnom parku prekypujúceho flórou a so scénickým usporiadaním 3 hektárového arboréta obklopujúceho zámok Barcza, ktorý bol pravdepodobne postavený v 18. storočí

Ruiny kostola
v Zsámbék

Múzeum svietidiel v Zsámbéku

Biatorbágy - Viadukt

Ruiny kostola v Zsámbék

Impozantný kostol aj vo svojich ruinách v obci Zsámbék bol postavený okolo roku 1220 v neskorom románskom-skoro gotickom slohu.

Je významnou pamiatkou maďarských dejín architektúry. Vedľa kostola stál kláštor Rádu premonštrátov. V dejinách kostola v Zsámbéku o stáročia neskôr nastala taká zmena, ktorá zapečatila jeho osud: počas zemetrasenia v roku 1763sa zrútila bočná stena a klenba severnej

bočnej lode. Kamene ruín zanechané bez majiteľa boli poroznášané obyvateľmi z okolia. Z ruín by ani nič neostalo, keby v 1870-tych rokoch benediktínsky učiteľ, historik umenia Flóris Rómer a historik umenia Imrich Henszlmann neupozornili na potrebu záchrany tejto vzácnej pamiatky. V roku 1889 poveril minister náboženstva a školstva Ágoston Trefort architekta Štefana Möllera vykonať konzervováciu kostola. Jeho práca získala celosvetové uznanie. Počas neskorších prác v roku 1934 boli časti múrov kláštora pripájajúce sa k severnej strane kostola odhalené architektom Kálmánom Luxom. Kláštor bol postavený Rádcom svätého Pavla, po tom čo dostali pozemok do daru od kráľa Mateja. Kostol v Zsámbéku ponúka úchvatnú scenériu aj so svojimi ruinami stojac nad obcou a vládnuce nad krajinou.

Múzeum svietidiel v Zsámbéku

V 1960-tych rokoch vo vlastnej vínnej pivnici z vlastnej zbierky fľašových nápojov si Ferenc Borus zriadil „Múzeum vín“, a pri plánovaní vhodného osvetlenia svojho múzea obrátil svoju pozornosť na svietidlá. Natoľko sa mu zapáčili krásne kúsky, že bez toho aby si to uvedomil, sa stal ich zberateľom. Vystavené predmety, až na jednu-dve výnimky, kupoval z vlastných peňazí.

V súčasnosti sa v jedinom múzeu svietidiel v Maďarsku nachádza 1000-1100 ks svietidiel. Okrem kahancov, svietnikov, priemyselných, domácich, olejových a petrolejových lúčok je tu možné vidieť lampu vyrobenú zo starej čínskej vázy, petrolejové lampy s podstavcom z majoliky Zsolnay alebo z meissenského porcelánu, svietidlo vyrobené okolo 1800 s olejovou pumpou a iné nezvyčajné lampy.

Biatorbágy - Viadukt

Vďaka atentátu spáchaného 13. septembra 1931 celonárodne známy názov Viadukt v Biatorbágyi v skutočnosti pokrýva dva viadukty. Pri výstavbe hlavnej trate Budapešť–Viedeň, v roku 1884 bol postavený most pravej koľaje, a pri rozširovaní železnice na dve koľaje v roku 1898 sa nad potokom Füzes postavil viadukt ľavej koľaje. Viadukty boli vylúčené z používania v sedemdesiatich rokoch minulého storočia, nakoľko trať s malým polomerom oblúka v ich tesnej blízkosti značne spomaľovala premávku. Na začiatku 1990-tych rokov sa na oboch mostoch vykonalo konzervovanie, výsledkom ktorého viedie na pravom moste pešia cesta a cyklotrasa, a ľavý most sa uzavrel. Viadukt v Biatorbágyi je preto slávny, lebo nikde inde v krajine nenájdeme párnny viadukt. Ešte slávnejší je možno preto, lebo v noci 13. septembra 1931, 20 minút po polnoci muž menom Silvester Matuška vyhodil viadukt do vzduchu pod rýchlíkom, ktorý po ňom prechádzal z Budapešti do Viedne. Atentát si vyžiadal 22 obetí. Matuška bol neskôr za svoj čin vo Viedni odsúdený, potom bol väznený v Maďarsku, kým v roku 1944, po príchode sovietskych vojsk zmizol z väznice vo Váci. O atentáte v Biatorbágyi nakrútil v roku 1982 Sándor Simkó film s názvom Viadukt.

Páty – Rozhľadňa
Csergezán Pál
-kilátó

Pivničný vrch s
pivnicami v Pátyi

Starý kostol
v Budajenő

Páty - Rozhľadňa Csergezán Pál-kilátó

Ani nie je také ťažké sa vyšplhať na najvyšší bod Budínskych vrchov, na 558 metrov vysoký vrch Nagy-Kopasz – môžeme ísť zo smeru obcí Nagykovácsi alebo Budakeszi. Je pravda, že cesta až po vrch vytrvalo stúpa, ale nie je príliš strmá. A turistické chodníky nás napokon zavedú k zvláštnej stavbe na „vrchole“ hory: je to rozhľadňa Csergezán Pál-kilátó. Je pomenovaná podľa známeho maliara prírody a poľovníctva, ktorý na mnohých svojich obrazoch zachytil svet živočíchov okolia. (Je pochovaný v lese neďaleko od rozhľadne, pri poľovníckom dome Anna-lak.) Rozhľadňa podobajúca sa na vetrom napnutú plachtu bola postavená v rokoch 2004-2005; k jej rozhľadni vo výške 23,5 metrov vedie presne 100 schodov. Z jej vrchu sa pred návštevníka rozprestiera prenádherná panoráma: popri Pilisi a Vyšehradských vrchoch môžeme vidieť aj vrchy Gerecse, Vértes, Velencei-hegység, ostrihomskú baziliku, náhornú plošinu Tétényifennsík, ba dokonca, v jasnom počasí je vidieť aj komíny továrni v Dunaújváros. Obrazy a nápisy na rímse rozhľadne ukazujú smer dobre identifikovateľných pozoruhodností.

Pivničný vrch s pivnicami v Páty

Rad pivníc v obci Páty svedčí o kedysi legendárnej budinskej kultúre viníc a vína. Na tomto území sa pestovalo hrozno už v dobe rímskej, s kedysi kvitnúcou výrobou vína so storočnou históriou skoncovala v posledných rokoch 19. storočia fyloxéra. Pivnice v Pátyi vznikli na začiatku 1800-tych rokov, keď na základe vládneho nariadenia na území nevyužívaných na nič iné si mohli pestovatelia viníc postaviť pivnice. V tom čase získali gazdovia tieto pozemky zadarmo alebo veľmi lacno. Na pivničnom vrchu v Pátyi sa nachádza vyše sto pivníc, najstaršie pochádzajú z 1820-tych rokov. Viniče sa opätovne vysadili, a územie teraz patrí k vínnej oblasti

Etyek-Buda. Na pivničnom rade v Pátyi, ktorý je jeden z najzachovalejších v kotline Zsámbék-medence, sa od roku 1994 každý jún usporadúvajú Pivničné dni v Pátyi (Pátyi Pincenapok) za prítomnosti miestnych vinárov.

Starý kostol v Budajenő

Nedáľe od hlavného mesta na kraji obce Budajenő, na okraji Budinských vrchov stojí aj vo svojej čistej jednoduchosti pôsobivý stredoveký kostol s obielenými múrmi. Nazýva sa Starý kostol, bol postavený v 14. storočí v gótskom slohu. V dobových spisoch sa prvýkrát spomína v roku 1378 ako Kostol svätého Michala. Podľa predpokladu výskumníkov bol kostol postavený na ruiny polkruhového kostola z doby Arpádovcov. Osobitnú zmienku si zasluhuje jeho prostredie: kalvária vedúca ku kostolu je zo 17. storočia a cintorín vedľa neho bol zriadený približne v 18-19. storočí. Najskôr postavený náhrobný kameň pochádza z roku 1787, a na posledný náhrobný kameň je vytesaný rok 1869. Sú tu pochovaní tí škótsky benediktínski mnísi, ktorí prišli do Maďarska v 18. storočí a dostali benediktínske opátstvo so sídlom v susednej obci Telek. V Starom cintoríne (Ó-temető) boli v rokoch 1920-30 pochovaní aj dvaja kňazi.